

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1959

FÖRSTA KAMMAREN

Nr 3

4-11 februari

Debatter m. m.

Onsdagen den 4 februari

	Sid.
Minnesord över herr Andersson, Gunnar	3
Svar på fråga av herr Nilsson, Ferdinand, ang. kommunernas utnyttjande i visst avseende av rätten att förvärva fastighet	3
Interpellation av herr Sundin ang. kostnaderna för uppförande av förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen, m. m.	6

Tisdagen den 10 februari

Interpellationer:

av herr Hagberg ang. principerna vid fördelning av anslag till kulturella ändamål ur lotterimedelsfonden	11
av herr Berg, Gunnar, ang. den framtida organisationen av vissa örlogsvarv	12

Onsdagen den 11 februari

Bidrag till skogsvårdsstyrelserna	13
Om medverkan från riksdagen vid förhandlingar rörande stats-tjänstemännens löner	14
Ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten	21

Samtliga avgjorda ärenden

	Sid.
Onsdagen den 4 februari	
Bankoutskottets memorial nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken berättelse	6
— nr 2, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret berättelse	6
Onsdagen den 11 februari	
Första lagutskottets utlåtande nr 1, ang. justitieombudsmannens ämbetsförvaltning	13
— nr 2, ang. militieombudsmannens ämbetsförvaltning	13
Jordbruksutskottets utlåtande nr 2, ang. utgifter å tilläggsstat II: jordbruksärenden	13
— nr 3, ang. befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan	14
Statsutskottets utlåtande nr 13, ang. anslag till oförutsedda utgifter	14
— nr 14, ang. utgifter å driftbudgeten: För flera huvudtitlar gemensamma frågor	14
— nr 15, ang. uppförande av en psykiatrisk klinik vid S:t Görans sjukhus i Stockholm	20
— nr 16, ang. utgifter å tilläggsstat II: försvarsdepartementet	20
— nr 17, ang. utgifter å tilläggsstat II: socialdepartementet	20
— nr 18, ang. utgifter å tilläggsstat II: kommunikationsdepartementet	21
— nr 19, ang. utgifter å tilläggsstat II: ecklesiastikdepartementet	21
— nr 20, ang. utgifter å tilläggsstat II: handelsdepartementet	21
— nr 21, ang. utgifter å tilläggsstat II: inrikesdepartementet	21
Statsutskottets utlåtande nr 22, ang. fortsatt disposition av vissa äldre anslag	21
— nr 23, ang. överlåtelse av vissa kronan tillhöriga fastigheter m. m.	21
— nr 24, om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten	21
— nr 25, ang. anslag till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster	25
— nr 26, ang. stat för statens allmänna fastighetsfond	25
Första lagutskottets utlåtande nr 3, ang. fortsatt giltighet av lagen om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.	25
Tredje lagutskottets utlåtande nr 1, om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. förordningen angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom	25
Jordbruksutskottets utlåtande nr 4, ang. försäljning av vissa kronoegendomar, m. m.	25

Onsdagen den 4 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00

Herr TALMANNEN yttrade:

Åter har ett dödsbud nått vår krets. Det gäller denna gång ledamoten för Stockholms län och Uppsala län i denna kammare herr Gunnar Andersson. Han var vid sin bortgång endast 53 år gammal. Ett verksamt liv, fyllt med värdefullt arbete, bröts, mått med vanliga mått, alltför tidigt. I vår krets var han verksam allenast en kort tid. Han tog plats här vid vårriksdagens början 1957 och var tyvärr av sjukdom hindrad att delta i vårt arbete under hela hösten föregående år.

Han hann inte uträtta så mycket — det ligger i sakens natur — under denna korta tid. Vad han gjort i allmänna värv i andra sammanhang ger oss dock full rätt att säga, att hade hälsa och krafter stått honom bi och hade han fått verka längre i vår krets, hade vi haft rätt att vänta betydelsefulla insatser av honom. Han har varit verksam i sin hemkommuns kommunala liv sedan början av 1930-talet, ledamot av Stockholms läns landsting sedan år 1935 och dess ordförande sedan år 1955 — för att ge några exempel på vad han gjort och uträttat på andra håll.

Många av oss hann kanske inte lära känna honom närmare under den korta tid han tillhörde vår krets, men vänder vi oss till dem, som kom honom in på livet, får vi veta att han genom det glada och vänsälla i sitt väsen vann människorna. Vi kan endast, när döden nu kommit, tacka honom för vad han hunnit med i vår krets och lysa frid över hans minne.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

Justerades protokollen för den 26, 27, 28 och 29 nästlidne januari.

Upplästes följande till kammaren inkomna telegram:

Rödingträsk 3 februari 1959.

Till Riksdagens första kammare

På grund av dödsfall i familjen anhålles om ledighet från riksdagsarbetet från i dag till och med 12 februari

Uno Olofsson

Den begärda ledigheten beviljades.

Ang. kommunernas utnyttjande i visst avseende av rätten att förvärva fastighet

Jämlikt § 20 av kammarens ordningsstadga hade herr *Nilsson, Ferdinand*, till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet framställt följande frågor: »Har statsrådet uppmärksammat, att i åtskilliga fall kommuner utnyttjat den fria rätt att förvärva fastigheter, som enligt riksdagens beslut våren 1958 medgivits, till att uppköpa jord och skog, som enligt vederbörande lantbruksnämnders uppfattning erfordras för komplettering av närbelägna jordbruk? Avser statsrådet att vidtagna åtgärder för att motverka sådana ur jordbrukspolitisk synpunkt betänkliga förvärv?»

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet *NETZÉN*, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara nämnda frågor, erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr Ferdinand Nilsson har frågat mig, om jag uppmärksammat, att kommuner i åtskilliga fall utnyttjat den rätt att förvärva fastigheter, som enligt riksdagsbeslut våren 1958 medgivits dem, till inköp av jord och skog, som enligt vederbörande lantbruksnämnders uppfattning erfordras för komplettering av närbelägna jordbruk, samt om jag avser att vidtaga åtgärder

Ang. kommunernas utnyttjande i visst avseende av rätten att förvärva fastighet

för att motverka sådana ur jordbrukspolitisk synpunkt betänkliga förvärv.

Med anledning av herr Nilssons första fråga torde jag få erinra om att nämnda lagändring trädde i kraft den 24 juni 1958. Helt naturligt har några säkrare erfarenheter angående lagändringens verkningar inte kunnat vinnas under den relativt korta tid som förflutit därefter. Vid en telefonförfrågan hos lantbruksdirektörerna har också flertalet av dessa uppgivit att kommunförvärv, motverkande den yttre rationaliseringen av jordbruk, icke observerats under denna tid. I något eller några områden synes emellertid kommunerna ha förvärvat en del skogsmark.

Med anledning av herr Nilssons andra fråga vill jag nämna, att jag enligt Kungl. Maj:ts den 16 maj 1958 givna bemyndigande tillkallat åtta sakkunniga jämte experter för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande jordförvärvs-, bolagsförbuds- och uppsiktslagstiftningen. Vidare har till innevarande års riksdag väckts motion angående ändrad lydelse av 1 § jordförvärvslagen. Motionen, som torde beröra de av herr Nilsson påtalade förhållandena, är för närvarande under riksdagens behandling.

Härmed, herr talman, anser jag mig ha besvarat herr Nilssons frågor.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag ber att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framföra mitt tack för att han varit vänlig nog att besvara min fråga liksom också för det i vissa delar positiva innehållet i svaret.

Jag konstaterar utan vidare att hans uppmärksamhet har riktats på den sak det här gäller och att han satt sig i förbindelse med lantbruksnämnderna. Jag hoppas att denna kontakt skall komma att utveckla sig på ett sådant sätt, att den kommer att bli till gagn för den fråga, som här berörs.

Han framhåller sedan också, att han tillsatt en utredning, som kommer att

beakta jordbrukspolitiska spörsmål, och jag förutsätter, när denna erinran göres i detta sammanhang, att den innebär att han avser att utredningen också skall ompröva det spörsmål det här gäller, även om jag förstår att han på den korta tid som sedan dess förflutit inte har kunnat ge några närmare anvisningar på denna punkt.

Jag är emellertid inte fullt så tacksam för det sista påpekandet i svaret, där han talar om den motion, som väckts på detta område. Jag efterlyste i min fråga åtgärder från statsrådets och chefens för jordbruksdepartementets sida, och denna motion kommer ju från annat håll.

När jag nu är delvis tacksam över det svar, som här lämnats, är det med hänsyn till de erfarenheter, som vi redan har hunnit få. Det ligger ju till på det sättet, att vi, som bor i skuggan av storstäderna, har vissa erfarenheter av hur de kommunala förvärven kan verka. Vi har en känsla av att det var av ett visst värde att man hade en hämsko på de kommunala förvärven, så att man inte alltför mycket behövde frukta den fågel, som så gärna lägger sina ägg i andras bon. När denna hämsko togs bort, blev det en viss osäkerhet. Jag kan nämna ett och annat exempel på förvärv, som kanske inte ur alla synpunkter kunde ha befunnits så idealiska, om de hade prövats av lantbruksnämnd. Detta skall jag emellertid, herr talman, inte göra. I stället går jag in på några fall, som är mig bekanta i ett vidare sammanhang.

Jag konstaterar först, att den nya lagen från 1955 upptog en bestämmelse från 1947 års förköpslag, den Sköldska förköpslagen, som ställde kommunerna under jordförvärvslagstiftningen. I förslaget till 1955 års jordförvärvslag fann regeringen också, att det var nödvändigt att bibehålla en viss kontroll på detta område. 1951 års jordbruksrationaliseringsutredning företog en sammanföring av lagstiftningen på detta område. Till utredningens förslag fogades reservation av herr Jonsson i Fjäle och herr Andersson i Tungelsta. I denna reservation gjordes inga erinringar mot att de

Ang. kommunernas utnyttjande i visst avseende av rätten att förvärva fastighet
kommunala förvärven inordnades under då till lantbruksstyrelsen, som lämnade jordförvärvslagstiftningen. Tvärtom innehåller reservationen en önskan, att de sitt bifall kort innan lagändringen kom bestämmelser, som innefattades i jordbruksrationaliseringsutredningens förslag, skulle bli permanenta. Detta visar att man inte var tveksam på den punkten.

Så kom då det hastiga förslag, som — såsom vi alla vet — lades fram i en motion och som antogs av riksdagen trots tredje lagutskottets avstyrkande. Verkingarna av en så hastigt tillkommen lagändring kan naturligtvis inte i alla delar ha blivit gynnsamma. En kommun i ett norrlandslän avtalade om förvärv av 9 hektar åker och 725 hektar skog i en grannkommun. Lantbruksnämnden vägrade tillstånd till förvärvet, eftersom skogen behövdes för kompletteringsändamål. Nämnden torde ha anvisat annan skog i stället, men kommunen ansåg att denna skog inte var lika värdefull — alltså en ren kapitalplaceringssynpunkt. Kommunen besvårade sig hos lantbruksstyrelsen, som också sade nej. Ärendet gick då till regeringen, men innan avgörandet hann falla, hade lagstiftningen ändrats.

I ett annat län sade lantbruksnämnden nej till ett förvärv av 34 hektar åker och 63 hektar skog. Ärendet låg hos lantbruksstyrelsen, då lagändringen genomfördes. Jag känner inte till resultatet av styrelsens prövning, men förvärvet kom till stånd.

Ytterligare ett fall kan nämnas från samma trakt. En kommun har där förvärvat 440 hektar skog — enligt mångas uppfattning ett typiskt kapitalplaceringssköp.

För dessa kommuner kan det inte vara enbart för bebyggelseändamål, för industriändamål och allra minst — i dessa skogstrakter — till fritidsområden som man gjort sådana jordförvärv, åtminstone enligt vanliga betraktelsesätt då det gäller kommunal verksamhet.

Från ett särskilt utsatt län kan anföras ett flertal sådana fall. En kommun köpte 6 hektar åker och 80 hektar skog. Lantbruksnämnden vägrade att lämna förvärvstillstånd, och kommunen gick

avseende av rätten att förvärva fastighet då till lantbruksstyrelsen, som lämnade sitt bifall kort innan lagändringen kom till stånd. Det förefaller rimligt att anta, att riksdagsbeslutet här kastat sin skugga framför sig.

En riktigt duktig skogsköparkommun bör alldeles särskilt ihåggkommas.

Herr TALMANNEN yttrade:

Jag vill erinra herr Nilsson om att det gäller en enkel fråga och att en längre sakdebatt nu inte bör förekomma.

Herr Nilsson, *Ferdinand*, fortsatte:

Jag vill då bara summera ned fallet. Man hade gått i författning om att köpa 265 hektar skog, vilket köp nu är avslutat. Man förhandlar om ytterligare 166 hektar. 400 hektar behövs inte, men kommunen är så duktig, att den dessutom i en grannkommun förhandlar om förvärv av ytterligare 200 hektar.

Man kan peka på flera andra sådana fall, men efter herr talmannens erinran skall jag inte tynga kammarens protokoll med dem. Jag ber endast att få uttala förhoppningen, att herr statsrådets och chefens för jordbruksdepartementet kontakter med lantbruksnämnderna kommer att visa, att här föreligger ett problem av ganska stor omfattning. Det är mångas innerliga förhoppning, att man på något sätt skall kunna bromsa upp den jordhunger, som på kort tid tagit en så stor omfattning.

Herr statsrådet NETZÉN:

Herr talman! Jag är egentligen redan förekommen genom herr talmannens erinran till herr Nilsson. Jag hade utslutande tänkt antyda vad som för övrigt står i svaret, att frågan är under riksdagens behandling. När utskottsutlåtandet kommer, får kanske både herr Nilsson och jag tillfälle att återkomma till själva sakfrågan mindre ensidigt än det kan bli i en dialog oss emellan.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Interpellation ang. kostnaderna för uppförande av förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen, m. m.

Föredrogos ånyo och lades till handlingarna bankoutskottets memorial:

nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse; och

nr 2, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 31, med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 14 § vattenlagen;

nr 33, med förslag till lag om ändrad lydelse av 54 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse, m. m.;

nr 34, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befatning med spritdrycker och vin, m. m.;

nr 35, angående åtgärder för kvalitetsförbättring av matpotatis;

nr 36, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall avstå allmänna arvsfondens rätt till arv, m. m.;

nr 37, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit, m. m.;

nr 38, med förslag till allmän tjänstepliktslag, m. m.; och

nr 39, angående godkännande av förordnanden om uttagande av särskild tullavgift för vissa varuslag.

Anmäldes och bordlades

första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av milititeombudsmannens ämbetsförvaltning; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59,

såvitt proposition avser jordbruksärenden; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan.

Interpellation ang. kostnaderna för uppförande av förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen, m. m.

Herr SUNDIN (cp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! När 1956 års riksdag fattade beslut om förläggning av vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad till Räcksta i Stockholm, angavs kostnaderna för denna byggnad, exklusive tomtmarken, till 30 miljoner kronor. I årets statsverksproposition har statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet redovisat nya kostnadsberäkningar för detta byggnadskomplex. Kostnaderna beräknas nu uppgå till 69 miljoner kronor, d. v. s. ett belopp som är mer än dubbelt så stort som det som förutsattes vid riksdagsbeslutet 1956.

Enligt den senaste redovisningen inriktar man sig nu på 25 å 30 procent fler kontorsplatser än som från början förutsattes. Vidare konstateras nu, att såväl behovet av speciella lokaler som omfattningen av erforderliga förbindelse-, transport- och ventilationsanordningar m. m. underskattades år 1956. Slutligen framhålles, att byggnadskostnaderna år 1956 beräknades på en orealistiskt låg medelkostnad per kubikmeter. Den nu framräknade kostnadssiffran skulle däremot motsvara ett normalt och för nuvarande läge i fråga om husbyggnadskostnader representativt värde.

Det är för kammaren ingen ny erfarenhet, att de verkliga kostnaderna för ett byggnadsprojekt visar sig överstiga de beräknade. Kostnadsskillnaden är dock i detta fall anmärkningsvärt stor. Det måste förutsättas, att den kostnadsberäkning, som redovisades 1956, var avgörande för riksdagens ställningstagande. Det rådde delade meningar om

Interpellation ang. kostnaderna för uppförande av förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen, m. m.

den lämpligaste förläggningssorten för vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad. Arbetsmarknadsstyrelsen fann, främst ur lokaliseringspolitiska synpunkter, starka skäl tala för en utflyttning från Stockholm. I motioner och i reservation till statsutskottets utlåtande hemställdes om förnyad prövning av möjligheterna att förlägga förvaltningsbyggnaden till annan ort än Stockholm. Härvid påvisades även möjligheten av att befintliga byggnader i viss utsträckning kunde tas i anspråk för ändamålet, varigenom kostnaderna för projektet skulle kunna reduceras.

Man frågar sig vad anledningen är till att kostnaderna för vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad sprungit i höjden på detta anmärkningsvärda sätt. Är det nu meningen, att byggnadskomplexet skall bli mera omfattande än som förutsattes vid riksdagsbeslutet 1956? Avser man att utöka personalen utöver vad som då förutsattes? Var verkligen de byggnadskostnader, som redovisades till grund för riksdagsbeslutet 1956, baserade på en orealistiskt låg medelkostnad per kubikmeter? Vad var i så fall anledningen till att de inte beräknades efter ett normalt värde för husbyggnadskostnader? Det skulle vara värdefullt, om statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet ville lämna kammarerna en redogörelse för kostnadsutvecklingen i fråga vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad.

De kostnadsberäkningar, som redovisas för riksdagen, är givetvis av avgörande betydelse för riksdagens ställningstagande. Det är därför nödvändigt, att beräkningarna blir så tillförlitliga som möjligt. Detta är särskilt angeläget, när för de närmaste åren statens finanser väntas bli mycket hårt ansträngda och upplåningsbehovet måste bedömas som oroväckande stort. Sådana felberäkningar, som framkommit i fråga om vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad, måste för framtiden undvikas. Då de statliga investeringarna till stor del faller inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, hoppas jag, att statsrådet och chefen för kom-

munikationsdepartementet också har möjlighet att redogöra för huruvida regeringen har för avsikt att vidtaga åtgärder i syfte att garantera att kostnadsberäkningar, som redovisas till grund för riksdagsbeslut, får sådan tillförlitlighet, att de i stort sett kan gälla som ram för ifrågavarande byggnads- och anläggningskostnader.

Med stöd av vad jag här har anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet ställa följande frågor:

1) Vill herr statsrådet lämna en redogörelse för orsakerna till att kostnaderna för vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad blivit mer än dubbelt större än vad förutsattes vid riksdagsbeslutet 1956?

2) Vill herr statsrådet vidare redogöra för huruvida regeringen avser att vidtaga åtgärder i syfte att garantera att kostnadsberäkningar, som redovisas till grund för riksdagsbeslut, kan få sådan tillförlitlighet, att de i stort sett kan gälla som ram för ifrågavarande byggnads- och anläggningskostnader.

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 380, av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Hanson, Per-Olof*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 27 maj 1955 (nr 256) om investeringsfonder för konjunkturutjämning;

nr 381, av fru *Gärde Widemar m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1958 vid dess fyrtioandra sammanträde fattade beslut;

nr 382, av herr *Pålsson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition

med förslag till lag om köttbesiktning m. m.; och

nr 383, av herr *Carlsson, Eric, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.24.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Lördagen den 7 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Upplästes en till kammaren inkommen ansökning, som jämte därvid fogat läkarintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Under hänvisning till bilagda läkarintyg får jag härigenom anhålla om ledighet från riksdagsgöromålen under två veckor från denna dag.

Luleå den 4 februari 1959

Ragn. Bergh

Härmed intygas att riksdagsman *Ragnar Bergh*, som den 31 januari 1959 brutit höger arm, härigenom är arbetsoförmögen från och med den 31 januari 1959 tills vidare.

Luleå lasarett den 4 februari 1959

S. Hedenstedt

Med. dr, lasarettsläkare

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 31, med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 14 § vattenlagen.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 33, med förslag till lag om ändrad lydelse av 54 § lagen den 31 mars 1955 (nr 183) om bankrörelse, m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 34, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, m. m.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 35, angående åtgärder för kvalitetsförbättring av matpotatis.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 36, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall avstå allmänna arvsfondens rätt till arv, m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 37, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 1 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensen och motorsprit, m. m.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 38, med förslag till allmän tjänstepliktslag, m. m.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 39, angående godkännande av förordnanden om uttagande av särskild tullavgift för vissa varuslag.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet motionen nr 380, av herr *Ohlsson, Ebbe*, och herr *Hanson, Per-Olof*.

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott nedannämnda motioner:

- nr 381, av fru *Gärde Widemar m. fl.*,
- nr 382, av herr *Pålsson m. fl.*, och
- nr 383, av herr *Carlsson, Eric, m. fl.*

Föredrogs och bordlades ånyo första lagutskottets utlåtanden nr 1 och 2 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 2 och 3.

Anmäldes och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 40, angående anslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59 till Statens lånefond för den mindre skeppsfarten;

nr 41, angående anslag för budgetåret 1959/60 till bidrag till studiecirkelverksamhet och till ungdomens fritidsverksamhet;

nr 42, angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.;

nr 43, angående vissa frågor rörande bekämpandet av växtsjukdomar m. m.;

nr 45, angående statens stöd åt hästaveln; och

nr 46, angående täckande av vissa medelsbrister, redovisade såsom propriëbalanser i försvarets civilförvaltnings räkenskaper.

Anmäldes och bordlades statsutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1959/60 till oförutsedda utgifter;

nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående samarbete med

Stockholms stad för uppförande och drift av en psykiatrisk klinik vid S:t Görans sjukhus i Stockholm;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av vissa kronan tillhöriga fastigheter m. m.;

nr 24, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1959/60 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster; och

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1959/60;

första lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition

med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19) om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m.;

tredje lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom; samt

jordbruksutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar, m. m.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 384, av herr *Ewerlöf m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av punkten 4 av övergångsbe-

stämmelserna till lagen den 27 maj 1955 (nr 255) om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

nr 385, av herr *Bengtson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av punkten 4 av övergångsbestämmelserna till lagen den 27 maj 1955 (nr 255) om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370); och

nr 386, av herr *Aastrup m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av punkten 4 av övergångsbestämmelserna till lagen den 27 maj 1955 (nr 255) om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.05.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 10 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00

Justerades protokollet för den 4 in-
nevarande månad.

Upplästes en till kammaren inkommen
ansökning, som jämte därvid fogat lä-
karintyg var så lydande:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad får härmed med stöd
av bifogade läkarutlåtande värdsamt an-
hålla om ledighet från riksdagsarbetet
från och med den 9 februari till och
med den 28 februari 1959.

Ättonträsk, Granö, den 9 februari 1959

Per Jacobsson

Härmed intygas att riksdagsman *Per
Jacobsson*, Ättonträsk, Granö, lider av
ulcus duodeni, senast konstaterat vid
ventrikelröntgen vid centrallasarettets i
Umeå röntgenavdelning den 7 januari
1959.

De subjektiva besvären ha tilltagit på
sistone, varför fullständig vila är av nö-
den från och med den 9 februari 1959
tills vidare, dock minst 3 veckor.

Vindeln den 9 februari 1959

S. O. Arvidsson
Provinsialläkare

Den begärda ledigheten beviljades.

Föredrogs och hänvisades till stats-
utskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 40, angående anslag å tilläggsstat
II till riksstaten för budgetåret 1958/59
till Statens lånefond för den mindre
skeppsfarten; samt

nr 41, angående anslag för budget-
året 1959/60 till bidrag till studiecirkel-
verksamhet och till ungdomens fritids-
verksamhet.

Föredrogs och hänvisades till behand-
ling av lagutskott Kungl. Maj:ts propo-
sition nr 42, angående vissa anslag ur
kyrkofonden m. m.

Föredrogs och hänvisades till jord-
bruksutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 43, angående vissa frågor rörande
bekämpandet av växtsjukdomar, m. m.;
och

nr 45, angående statens stöd åt häst-
aveln.

Föredrogs och hänvisades till stats-
utskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 46,
angående täckande av vissa medelsbrister,
redovisade såsom proprietalanser i
försvarets civilförvaltnings räkenska-
per.

Föredrogs och hänvisades till bevill-
ningsutskottet nedannämnda motioner:

nr 384, av herr *Ewerlöf m. fl.*,

nr 385, av herr *Bengtson m. fl.*, och
nr 386, av herr *Aastrup m. fl.*

Föredrogs och bordlades ånyo stats-
utskottets utlåtanden nr 13—26, första
lagutskottets utlåtande nr 3, tredje lag-
utskottets utlåtande nr 1 och jordbruks-
utskottets utlåtande nr 4.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts
till kammaren överlämnade proposition
nr 48, angående anslag för budgetåret
1959/60 till seminarier för huslig utbild-
ning.

Interpellation ang. principerna vid för-
delning av anslag till kulturella ändamål
ur lotterimedelsfonden

Herr HAGBERG (h) erhöll på begä-
ran ordet och anförde:

Herr talman! Konstnärligt utbyte över
gränserna har blivit något så naturligt

och självklart för oss, att vi ej sällan förbiser dess djupt ingripande och bestämmande betydelse för vårt kulturliv. För vissa former av konstnärligt skapande reser dock dessa kulturkontakter speciella, ej minst ekonomiska problem. Så är fallet med teaterkonsten. För nutida svensk teaterkonst representativa gästspel i främmande länder — och givetvis motsvarande gästspel från främmande länder hos oss — drager ofta dryga kostnader.

Den snävt ekonomiska synpunkten får emellertid trots detta ej bli den enda avgörande. Svenska gästspel på »stora scener» måste anses ha en sådan stimulerande och fördjupande verkan för det konstnärliga arbetet nu och i framtiden, att den omständigheten bör tillmätas stor vikt. Därtill kommer att en god insats av denna art är av markerat good will-skapande karaktär. Den fäster uppmärksamheten vid kulturarbetet och folkbildningen i vårt land, och på ett osökt sätt vidgar den våra kulturella kontaktmöjligheter, något som måste vara av speciellt värde särskilt för ett mindre land som vårt. Ej minst torde detta vara fallet om gästspelet genomföres av en teater, som förmått förena hög konstnärlig standard med bred och fast förankring ej blott inom sitt egentliga verksamhetsområde utan vida därutöver. Teaterverksamhet av detta slag är, enligt vad erfarenheten givit vid handen, föremål för starkt och för vårt land gynnsamt intresse i de stora kulturländerna och deras ledande press.

Jag återoppar det anförda och anhåller om kammarens tillstånd att få till statsrådet och chefen för handelsdepartementet rikta följande fråga:

Vill herr statsrådet lämna kammaren en översiktlig redogörelse för de principer, som är vägledande vid fördelning av anslag till kulturella ändamål ur den s. k. lotterimedelsfonden med speciell hänsyn till möjligheterna att därvid ekonomiskt understödja gästspel i utlandet av konstnärligt högtstående svenska teatrar?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Interpellation ang. den framtida organisationen av vissa örlogsvarv

Ordet lämnades på begäran till herr BERG, GUNNAR, (s), som yttrade:

Herr talman! År 1945 utfärdades av kungl. marinförvaltningen efter direktiv av regeringen och i enlighet med beslut av 1944 års riksdag provisorisk instruktion för örlogsvarven. Denna instruktion är, med mindre under årens lopp vidtagna ändringar, fortfarande i kraft. Tillkomsten av 1953 års örlogsvarvsutredning torde bl. a. ha varit förestavad av en önskan att ersätta det långvariga provisoriet med definitiva bestämmelser för organisation och drift. Ifrågavarande utredning har som enda följd hittills fått beslut om särskild översyn för Karlskronavarvets vidkommande, 1958 års expertutredning. Den sistnämnda utredningen är ännu ej avslutad. Alltjämt äger alltså 1945 års provisoriska instruktion för örlogsvarven tillämpning. Enligt instruktionen lyder marinverkstäderna i både Karlskrona och Stockholm i tekniskt och ekonomiskt avseende direkt under kungl. marinförvaltningen.

När kungl. marinförvaltningen i detta läge nu framlagt förslag om genomgripande omorganisation i Stockholm, syftande till att ställa marinverkstäderna där helt under chefen för örlogsvarvet, kan detta icke undgå att väcka uppseende. Dels har beslut fattats om Stockholmsvarvets förflyttning till Muskö, när denna anläggning färdigställts, vilket beräknas ske om sex år, dels har varken regering eller riksdag tagit ställning till avslutade och pågående utredningar om örlogsvarvens framtida organisation. Vad som sker i organisatoriskt avseende vid örlogsvarvet i Stockholm kan lätt få återverkningar även i Karlskrona. Mot denna bakgrund har man icke minst bland de anställda på sistnämnda plats med förvåning tagit del av ämbetsverkets framställning, som, om den bifalles, ju skulle sätta den av riksdagen beslutade alltjämt gällande organisationen ur kraft.

Med anledning härav anhåller undertecknad att till herr statsrådet och che-

fen för försvarsdepartementet få rikta följande frågor:

Avser statsrådet att underställa riksdagen den av kungl. marinförvaltningen gjorda framställningen i berörda avseende och har statsrådet i så fall även för avsikt att företaga liknande ändring i instruktionen för Karlskrona örlogsvärv?

Ang. bidrag till skogsvårdsstyrelserna

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.08.

In fidem

Fritz af Petersens

Onsdagen den 11 februari

Kammaren sammanträdde kl. 14.00

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 48, angående anslag för budgetåret 1959/60 till seminarier för huslig utbildning.

Föredrogs ånyo och lades till handlingarna första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande jordbruksutskottets utlåtande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, såvitt propositionen avser jordbruksärenden.

Punkterna 1 och 2

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3

Ang. bidrag till skogsvårdsstyrelserna

I enlighet med Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet i denna

punkt hemställt, att riksdagen måtte till Bidrag till skogsvårdsstyrelserna: Omkostnader å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

Reservation hade anmälts

av herr *Hansson, Nils*, som dock ej antytt sin mening.

Herr HANSSON, NILS, (fp):

Herr talman! Jag har vid punkterna 2—4 fogat en blank reservation. Jag skall inte närmare gå in på punkt 2, eftersom den redan är klubbad. Jag kan emellertid nämna att jag, sedan jag antecknade min blanka reservation, fått upplysning om att frågan om Balsgård är på väg att få sin lösning, och även av den anledningen behöver jag nu kanske inte säga någonting om den punkten.

Vad beträffar punkt 3 vill jag bara framhålla, att jag inte anser att jordbruksministerns mening är realistisk, då han gör gällande att den kostnadsökning, som inträtt i anledning av föregående års riksdags beslut om uppflyttning av vissa tjänster i lönegrad, skulle kunna kompenseras genom en snar höjning av skogsvårdsstyrelsernas biträdestaxor.

Jag vill motivera min blanka reservation genom att erinra om att 1955 års skogsvårdsutredning, som behandlat den här frågan, har ställt frågan om taxe-

Om medverkan från riksdagen vid förhandlingar rörande statstjänstemännens löner höjning i viss relation till skogsvårdsavgiften. Nu tror jag inte att det över huvud taget är möjligt att åstadkomma en kompensation genom en taxehöjning för de få månader som återstår. Det vill jag ha sagt här. I övrigt kan jag emellertid vänta med att gå in på frågan om skogsvårdsavgiften och taxorna, eftersom jag har hört att frågan om skogsvårdsavgiftens höjning kommer upp i kammaren nästa vecka. Det blir alltså tillfälle att behandla den då.

Man kan konstatera att skogsvårdsstyrelsernas omkostnadsanslag kommer att bli hårt pressade genom lönegradshöjningen. De kommer även att pressas genom det förslag som framläggs i punkt 6. Detta statsrådets förslag innebär nämligen, att det inte skulle anslås särskilda medel för planering av de tilltänkta vägbyggnadsarbetena på 5 miljoner kronor i Norrland. Skogsstyrelsen har begärt ett anslag för detta ändamål på 100 000 kronor, men statsrådet räknar med att det omkostnadsanslag, som redan beviljats de norrländska skogsvårdsstyrelserna, skall räcka också till detta. Jag tror emellertid inte att detta blir möjligt för dem i nuvarande läge.

Jag har inte framställt något yrkande i min reservation, och jag skall ännu mindre göra det här i dag. Men jag har velat påpeka, att skogsvårdsstyrelsernas redan hårt pressade omkostnadsanslag nu kommer att utsättas för en ytterligare belastning, som jag tror att de inte mäktar bära. Jag har därför velat antyda, att jag på ifrågavarande punkter har haft en annan mening än utskottet. Det svåra ekonomiska läget kräver ju återhållsamhet i fråga om statens utgifter, och vi får väl se, om det finns någon möjlighet att här få debet och kredit att gå ihop. Jag tror inte det, men man kommer väl att göra vad som är möjligt.

Herr JONSSON (s):

Herr talman! Eftersom reservanten inte framställde något yrkande har jag ingen anledning att närmare gå in på vad han här anfört, särskilt som han ju signalerade att han senare kommer att

ta upp en debatt i frågan. Jag nöjer mig därför för dagen med att yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt.

Punkterna 4—6

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 7

Lades till handlingarna.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse i vissa fall från betalningsskyldighet till kronan, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av statsutskottets utlåtande nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1959/60 till oförutsedda utgifter, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om medverkan från riksdagen vid förhandlingar rörande statstjänstemännens löner

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 14, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, jämte i ämnet väckta motioner.

I innevarande års statsverksproposition (bilaga 2) hade under Utgifter å driftbudgeten, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, till behandling upptagits vissa i statsrådsprotokollet över civilärenden för den 3 januari 1959 närmare angivna spörsmål, avseende bland annat den allmänna lönenivån för statsanställda m. m.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

Om medverkan från riksdagen vid förhandlingar rörande statstjänstemännens löner

dels en inom andra kammaren av herr *Rubbestad* väckt motion (II: 336), vari hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tillsättande av en parlamentarisk kommitté, som skulle fungera som förhandlande part, när det gällde statstjänstemännens lönefrågor;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Torsten Bengtson* (I: 272) och den andra inom andra kammaren av herr *Eliasson* i Sundborn och *Gustavsson* i Alvesta (II: 337), i vilka motioner yrkats, att riksdagen skulle hos Kungl. Maj:t hemställa, att en utredning måtte företagas i syfte att bereda riksdagen möjlighet att följa och taga del i förhandlingar angående de statsanställdas löner och övriga anställningsvillkor i enlighet med motionernas syfte.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet avfattat sin hemställan i tre särskilda, med A—C betecknade punkter. I punkterna B och C hade utskottet hemställt,

B. att motionen II: 336 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. att motionerna I: 272 och II: 337 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I motiveringen hade utskottet beträffande motionerna II: 336 samt I: 272 och II: 337 yttrat bland annat:

»Utskottet vill i anledning av nämnda motionsyrkanden erinra om de nu verk samma kommittéerna författningsutredningen och 1956 års förhandlingsrättsutredning. Båda dessa utredningar kan väntas komma att uppmärksamma frågan om medverkan från riksdagens sida i förhandlingsarbetet rörande statstjänstemännens löne- och anställningsförhållanden. Ifrågavarande utredningar torde komma att slutföra sina uppdrag inom berörda område inom en tämligen nära framtid. Under sådana förhållanden anser utskottet det inte påkallat att nu tillstyrka någon särskild hänvändelse till Kungl. Maj:t från riksdagens sida av den i motionerna åsyftade innebörden. Ut-

skottet vill emellertid understryka vikten av att frågan om en reglering av medverkan från riksdagens sida i ifrågavarande förhandlingsarbete upptages till prövning så snart ske kan.»

Reservation hade avgivits av herr *Rubbestad*, som ansett, att det nyss återgivna stycket av utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under B och C hemställa,

B. att riksdagen måtte, med bifall till motionen II: 336, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tillsättande av en parlamentarisk kommitté, som skulle fungera som förhandlande part, när det gällde tjänstemännens löne- och anställningsfrågor;

C. att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 272 och II: 337, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanten anført.

Herr **NILSSON, FERDINAND**, (cp):

Herr talman! Såsom av utskottets utlåtande framgår har utskottet till behandling haft två motioner, som berör ett ganska betydelsefullt problem.

Det finns knappast någonting i detta land som är så väl organiserat som förhållandena på arbetsmarknaden. Detaljerade avtal ingås mellan arbetsmarknadens parter efter förhandlingar dem emellan. Vad jordbrukets intressen beträffar sker förhandlingar mellan jordbrukarna och av staten utsedda förhandlare. När det gäller statstjänstemännen ligger det emellertid till på ett annat sätt. Vid förhandlingarna rörande statstjänstemännens löne- och anställningsförhållanden sitter det tjänstemän på båda sidor om förhandlingsbordet. Den ordningen framstår inte såsom idealisk, och i den ena av motionerna har därför ifrågasatts att Kungl. Maj:t skulle utse en parlamentarisk kommitté såsom förhandlande part. I den andra motionen sägs, att man bör utreda möjligheterna till en lösning av frågan.

Utskottet hänvisar i sitt betänkande till ett par pågående utredningar, dels författningsutredningen, dels 1956 års

Om medverkan från riksdagen vid förhandlingar rörande statstjänstemännens löner förhandlingsrättsutredning. Nu är det ju så, att författningsutredningen griper över det mesta, och när den blir färdig vet man kanske inte bestämt. I fråga om förhandlingsrättsutredningen har jag tagit del av dess direktiv i berättelsen om vad sig i riket tilldragit för år 1957. Därav framgår att utredningen skall behandla många viktiga problem, men det står ingenting om att detta problem berörs av utredningen. Emellertid säger departementschefen att han efter hand lämnar fortsatta direktiv i den mån dessa kan vara motiverade, och under sådana förhållanden är det kanske inte överdrivet optimistiskt när utskottet säger, att de där frågorna kanske kommer att behandlas av utredningarna.

Till betänkandet har fogats en reservation, där det framförs ett förslag, som syftar till att regeringen skall utse parlamentariska representanter, vilka skall som *part* förhandla med tjänstemännen. Det har framstått för mig som om det i avvaktan på resultatet av utredningarna inte skulle vara lämpligt att alltför mycket binda sig angående formerna. Frågan är emellertid så betydelsefull, att den likväl skulle vara värd att positivt beaktas, innan den något osäkra tidpunkt kommer när utredningarna är klara.

Under sådana förhållanden, herr talman, får jag föreslå, att riksdagen i stället för vad statsutskottet i sitt utlåtande nr 14, s. 5, tredje stycket, anfört måtte uttala följande: »Utskottet vill — — — löne- och anställningsförhållanden. Utskottet vill emellertid — — — så snart ske kan. I avvaktan på förslag om definitiva bestämmelser i sådant syfte föreslår utskottet att riksdagen i anslutning till vad som i motionerna II: 336 samt I: 272 och II: 337 anförts måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om tillkallande av ledamöter av riksdagen med uppgift att såsom sakkunniga medverka vid förhandlingar i fråga om statstjänstemännens löne- och anställningsförhållanden»;

samt att riksdagen i stället för vad utskottet under B och C hemställt måtte uttala:

»B. i anledning av motionen II: 336 i

skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att vid förhandlingar i fråga om statstjänstemännens löne- och anställningsförhållanden ledamöter av riksdagen måtte tillkallas att såsom sakkunniga medverka vid förhandlingarna.

C. i skrivelse till Kungl. Maj:t i anledning av motionerna I: 272 och II: 337 giva till känna vad utskottet därom anfört.»

Jag har velat framlägga detta förslag för att få fram en mjukare form, innan man fast reglerar vad det här gäller — en mjukare form som innebär medverkan från riksdagen vid dessa förhandlingar. Därigenom kommer förhandlingsfrågorna att få en mera allsidig belysning.

Man har hänvisat till författningsutredningens förslag, men den utredningen griper över så mycket. Vidare hänvisar man till förslaget från 1956 års förhandlingsrättsutredning. Jag är inte övertygad om att vi därifrån kan vänta några uppslag i denna riktning. I direktiven för utredningen säger statsrådet, att utredningen har att förhandla med representanter för de anställda. Punkt! Om jag sedan ser på utredningens sammansättning, finner jag, att det är 1 st. landshövding, som expert 1 st. docent och därutöver en hovrättsfiskal. Det är alltså av dessa som man har att vänta en »allsidig belysning».

Under sådana förhållanden förefaller det mig vara rimligt att framställa ett sådant yrkande som jag här har framställt. Yrkandet innebär ju, att riksdagens representanter skall medverka som sakkunniga.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Herr Nilssons förslag var så invecklat, att jag inte är säker på att jag fattade det i alla dess delar. Men i statsutskottets femte avdelning har vi ingående diskuterat denna fråga, både nu och tidigare. Det ligger mycket i vad som här anförts. Det var inte många år sedan jag talade till förmån för inrättandet av ett riksdagens löne-

Om medverkan från riksdagen vid förhandlingar rörande statstjänstemännens löner råd eller vad det skulle kunna kallas. Herr ÅMAN (s):
Emellertid har vi, när vi diskuterat denna tanke, blivit upplysta om att de utredningar, som herr Nilsson nyss nämnde, kommer att ta upp dessa frågor.

Sedan är det en annan synpunkt på detta problem, den nämligen att inrättandet av en parlamentarisk kommitté eller vad man vill kalla det förutsätter, att man skall ha klart för sig förhållandet mellan riksdagens kompetensområde och kommitténs kompetensområde. Allt detta är saker och ting som faller under de pågående utredningarnas domvärjo.

Med dessa ord, herr talman, nöjer jag mig med att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Om det var svårt att uppfatta det förslag som jag här framförde, berodde det knappast på förslaget, ty det är relativt enkelt. Jag konstaterar att det endast syftar till att regeringen skall tillkalla ledamöter av riksdagen för att såsom sakkunniga medverka vid förhandlingarna — det är inte svårt att begripa. Vidare vill jag att ett skrivsätt, som väsentligen överensstämmer med utskottets, angående utredning skall framläggas i skrivelse till Kungl. Maj:t.

Nu säger den ärade talarinnan för utskottet, att det är viktiga kompetensfrågor, som måste lösas, för att man skall åstadkomma en reglering på detta område. Det kan jag ge henne rätt uti, om man går in för att nu definitivt ordna detta. Det har jag emellertid inte velat nu ifrågasätta. Jag menar såsom fröken Andersson, att det blir intressant att se, vad som kommer ut av utredningarnas arbete, men intill dess skulle man, anser jag, kunna hjälpa sig fram med att Kungl. Maj:t tillkallar sakkunniga från riksdagen att medverka vid förhandlingarna. På det sättet erhåller man en garanti för större allsidighet än om det enbart sitter tjänstemän på den ena sidan och tjänstemän på den andra.

Herr ÅMAN (s):
Herr talman! Eftersom jag tillhör dem som har praktisk erfarenhet av detta förhandlingsarbete, vill jag gärna gendriva herr Nilsson på två punkter.

Han framställer situationen så, att det sitter tjänstemän på båda sidor av förhandlingsbordet — underförstått att detta påverkar resultatet i osaklig riktning. Men det går inte till så att man här överlåter kommandorätten åt en tjänsteman, inte ens åt en tjänsteman i hög ställning, utan den förbehåller sig civilministern själv. Hur han skall kunna betraktas som tjänsteman förstår jag inte. Vi har inte något intryck från denna förhandlingsverksamhet — lika litet som från någon annan förhandlingsverksamhet — att vi skulle ha att göra med en medgörligare motpart på den statliga arbetsgivarsidan. Därför tycker jag, att det måste smaka litet beskt i munnen för dessa tjänstemän — för vilka jag inte har någon talerätt — att få höra, att det inte kan vara lämpligt att de sitter på andra sidan av förhandlingsbordet. Herr Nilsson kan inte vara obekant med att samma sak förekommer hos både kommunerna och landstingen. Det går tyvärr inte, även om det vore önskvärt, att undvara tjänstemän, som i detta fall är experter, utan det blir de som i de mindre delegationerna och enheterna får mala fram de förhandlingsresultat, som man sedan underställer den större delegationen.

Det är den ena anmärkningen. Den andra anmärkningen gäller uttalandet om förhandlingsrättsutredningen, som jag inte tillhör och som jag inte har någon särskild anledning att klä skott för. Men det är fel att tro att landshövding Ekblom och hans medagerande sitter i något slags lufttomt rum. De har ju full rätt — och den utnyttjar de också — att med sig adjungera den expertis som står att få från olika håll, även expertis som inte är att betrakta såsom tillhörande själva utredningen. Det är alltså inte på det sättet att ett stycke landshövding, ett stycke docent och ett stycke en till sitter och sysslar med detta arbete, utan det är betydligt fler.

Om medverkan från riksdagen vid förhandlingar rörande statstjänstemännens löner

Efter att ha sagt detta vill jag gärna instämma med fröken Andersson i att detta är ett mycket intrikat problem. Det är inte omöjligt att herr Nilsson och jag till sist kommer att ha samma uppfattning i själva sakfrågan, ty det är ett mycket viktigt konstitutionellt problem, om riksdagen direkt in corpore skall befatta sig med lönefrågorna eller om man skall delegera dem till ett nytt riksdagsorgan för att på det sättet få ett direkt inflytande från riksdagens sida på deras handläggning. Allt detta är saker som vi får tillfälle att titta på mycket ingående senare.

Jag har inte något annat yrkande än bifall till utskottets förslag, men jag har velat göra detta tillrätaläggande, eftersom herr Nilssons uttalande eljest skulle kunna missförstås. Det är möjligt att jag har missförstått det, och jag är glad, om det är ett missförstånd.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag konstaterar att den siste ärade talaren började sitt anförande med att säga, att han *gärna* ville gendriva vad jag sagt, och slutade med att säga, att han *gärna* ville söka få bort det intryck som jag möjligen åstadkommit.

Ja, det förstår jag så väl. Det visar, att jag rör mig på ett område, som är ganska ömtåligt. Det är, som han sade, en ganska intrikat fråga. När han säger, att det inte var så trevligt sagt om tjänstemännen, att de så att säga sitter på båda sidor om bordet, så vill jag emellertid framhålla att jag inte begärde ordet för att vara trevlig utan för att peka på ett faktum som föreligger. När jag sedan gjorde mitt yrkande, var det inte för att den stora sakkunskap som dessa män besitter på något sätt skulle elimineras, utan det yrkande jag framställde går endast ut på tillkallandet av parlamentariska sakkunniga för att medverka vid dessa förhandlingar. Jag tycker att man inte borde kunna motsätta sig en sådan anordning, ty den skulle väl bara förbättra förhållandena.

Herr ÅMAN (s):

Herr talman! Bara en kort replik. Till herr Nilsson vill jag endast säga att vad jag ville framhålla var, att det inte är några tjänstemän som sitter och bestämmer förhandlingsresultaten på den statliga arbetsgivarsidan. Det är civilministern.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag vill helt kort säga, att jag känner till civilministerns existens och den befattning han tar med dessa ärenden. Men jag måste säga att de som förbereder dessa ärenden betyder också rätt mycket.

Herr SUNDIN (cp):

Herr talman! I den i statsutskottets utlåtande här åberopade motionen i denna kammare nr 272 har det hemställts att det skulle vidtas en utredning för att den här frågan skulle få en sådan lösning, att även riksdagen skulle få sitt ord med i laget, när det gäller att förhandla om statstjänarnas löner. Med det svar som utskottet här ger hänvisar man till utredningarna, och man säger avslutningsvis bland annat, att man förväntar att när utredningarna är klara skall man, så fort ske kan, åstadkomma en lösning. För min personliga del är jag för det första inställd på att det måste bli en sådan ordning, att riksdagen över huvud taget får något att säga till om i den här frågan. Men för det andra måste det väl ändå vara riktigt att vänta och se, vad de här åberopade utredningarna kan komma att leda till. I tron att det inte skall dröja alltför länge är väl i nuvarande läge det enda riktiga att yrka bifall till utskottets utlåtande.

Herr statsrådet LINDHOLM:

Herr talman! I anslutning till inrättandet av civildepartementet uppstod i riksdagen en diskussion om riksdagens medverkan och riksdagens ställning till de förhandlingar som förs med statstjänarorganisationerna. Denna diskus-

Om medverkan från riksdagen vid förhandlingar rörande statstjänstemännens löner sion visade, att det här fanns vissa intressen som bröts emot varandra. Det var bl. a. en strävan att så långt möjligt ge åt statstjänstorganisationerna ett förhandlingsförfarande och en förhandlingsrätt, som i väsentliga stycken anknyter till dem som har utvecklats på den enskilda sektorn. Det är helt naturligt, att när man då skall respektera en strävan att ge förhandlingsrätt, så kommer man i konflikt med gamla traditionella betraktelsesätt i riksdagen. Det är detta problem som bland annat herr Håstad för några år sedan tog upp till behandling i en motion. När den motionen behandlades inom statsutskottet, enades man om att skriva på bifall till motionen. Vissa utvidgningar i det i motionen angivna komplexet förekom också inom utskottet.

Motionen har sedermera remitterats till författningsutredningen, som har att undersöka dess grundlagssammanhang och dithörande spörsmål. Vidare arbetar den Ekblomska förhandlingsrättsutredningen med samma problem. Det har rätt enighet om att man där skall eftersträva sådana former, att man kan tillfredsställa de olika intressen, som kan anmäla sig i anslutning till förhandlingsförfarandet. Man har där haft ett mycket stort intresse att se till, att det statliga förhandlandet så långt som möjligt sker på samma sätt som inom den enskilda sektorn. Att man därvid ändå måste beakta strukturen inom statsförvaltningen, ligger ju i sakens natur.

Sedan har det ju vid enstaka tillfällen riktats kritik emot den som fört förhandlingarna — och det är väl delvis detta som har förekommit här i dag. För närvarande är det jag och tidigare var det mina företrädare, som var ansvariga för förhandlingsresultatet. Jag måste i dag, liksom mina företrädare vid skilda tillfällen gjort, reagera mot det sätt, varpå man bedömer de tjänstemän, som medverkat vid förhandlingarna, ty oberoende av vilken form som användes vid förhandlingsförfarandet, måste det väl ändå stå en viss expertis till förfogande. Det är därför jag menar att det är på sitt sätt ganska otillbörligt

att — såsom i viss mån har skett — lägga upp en diskussion, där man söker ge medborgarna ett intryck av att de, som sitter på skall vi säga arbetsgivarsidan och är tjänstemän, på något sätt skulle tillgodose egna intressen. Jag vågar försäkra kammarens ledamöter att de samvetsgrant har skött sina uppgifter och att det inte finns något som helst underlag för det betraktelsesätt, som gör sig gällande när det säges att tjänstemän förhandlar med tjänstemän om sina egna löner, utan det är på samma sätt som på den enskilda sektorn sakskäl och ingenting annat än sakskäl som bryts mot varandra. Sedan blir förhandlingsprodukten resultatet av de faktiska förhållanden som föreligger.

Det är min förhoppning att både förhandlingsrättsfrågorna och formerna för förhandlingarnas förande inom en ganska begränsad tid skall kunna föreläggas riksdagen, så att vi kommer ifrån de irriterande diskussioner, som vid vissa tillfällen förekommit i anslutning till förhandlingsresultat. Utan att på något sätt vilja förhäva mig vågar jag ändå påstå, att produkten av förhandlingarna icke skulle ha blivit så värst annorlunda, om det hade varit en parlamentarisk kommitté med.

Herr ÅMAN (s):

Herr talman! Jag vill bara konstatera, att herr Nilsson och jag egentligen är överens numera, sedan herr Nilsson medgav att tjänstemän i alla fall deltar i förberedelser och planering av förhandlingsarbetet. Jag är inte alls någon anhängare av att man skall ha med tjänstemän i alla möjliga sammanhang, men det råkar nu vara så, att oavsett vem det är som förhandlar — om det är jordbrukare, stat, kommun eller industriföretagare — så har man tjänstemän till sitt förfogande för att göra de utredningar, som skall användas vid förhandlingsarbetet. Det händer ingenting annat på det området vi nu talar om än som sker på alla andra områden.

Vi är alltså nu överens, herr Nilsson och jag, efter hans sista anförande, att

Om medverkan från riksdagen vid förhandlingar rörande statstjänstemännens löner det inte är så att tjänstemän förhandlar med tjänstemän i den meningen att resultatet påverkas av att tjänstemän deltar i förberedelsearbetet. Hade herr Nilsson sagt det från början, skulle jag kanske inte ha begärt ordet.

Jag skall till yttermera visso säga, att jag inte utan vidare vill avvisa den tanke som ligger i hans yrkande. Jag är inte beredd att ta ställning på den punkten. Tanken får tas upp i samband med alla andra idéer och meningar, som nu ältas kring det mycket besvärliga problem, där det framför allt gäller — och det är vi alla angelägna om — att sätta in riksdagen på rätt plats — vilken plats det än kan bli — i detta större sammanhang.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Herr statsrådet gav herr Sundin, mig och andra, som har den uppfattningen att det nuvarande systemet inte är nöjaktigt, en liten reprimand. Herr statsrådet fann det vara orätt att fälla sådana yttranden med tanke på de tjänstemän, som utgör ett pliktroget arbete. Ja, det har jag inte förnekat. Vad jag däremot har velat göra gällande är, att det kan bli en viss ensidighet, när människor med så likartade utgångspunkter skall behandla dessa problem. Det blir mer allsidigt om man kan gå till väga på ett annat sätt, och jag fattade det så, att inte heller herr statsrådet egentligen hade någonting emot det.

Herr Åman yttrade att vi efter mitt förra anförande egentligen är sams. Jag vill försäkra herr Åman, att jag inte tycker att det är bra som det är. Jag har därför föreslagit ett enkelt sätt att, innan de rättsliga formerna för en annan typ av medverkan kan bli klara, komma ifrån den inadvertens som ligger i det nuvarande systemet genom att statsrådet vid sidan av den expertis i lönefrågor, som han hämtar från byråkratien, också tillkallar en expertis av parlamentariska sakkunniga. Enligt vad jag förstär överensstämmer detta kanske med statsrådets uppfattning, ehuru jag inte hörde honom göra något uttalande

härom, då han uppehöll sig mer vid tjänstemannaexpertisen i sitt anförande.

Till herr Sundin vill jag till slut säga, att i det yrkande jag framställt ingår som ett sista led en skrivelse just avseende den utredning, av vilken herr Sundin kanske hoppas litet mera än jag. Jag har dock svårt att förstå vad han kan ha att invända mot att man, innan man kommer så långt, likväl skulle kunna anlita parlamentarisk sakkunskap i form av riksdagsmän, som tillkallas av statsrådet och tjänstgör som sakkunniga vid sidan av expertisen från byråkratien.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt angående punkten A av utskottets i det nu ifrågavarande utlåtandet gjorda hemställan samt särskilt rörande punkterna B och C.

På gjord proposition bifölls vad utskottet i punkten A hemställt.

Därefter gjordes enligt de beträffande punkterna B och C förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställanden samt vidare på bifall till det av herr Nilsson, Ferdinand, under överläggningen framställda yrkandet; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående samarbete med Stockholms stad för uppförande och drift av en psykiatrisk klinik vid S:t Görans sjukhus i Stockholm;

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser socialdepartementets verksamhetsområde;

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser kommunikationsdepartementets verksamhetsområde; och

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde.

Punkten 1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2

Lades till handlingarna.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1958/59, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag; och

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse av vissa kronan tillhöriga fastigheter m. m.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 24, i anledning av väckta mo-

tioner om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* (I: 120) och den andra inom andra kammaren av herr *Hjalmarson m. fl.* (II: 139), hade hemställts, dels att riksdagen måtte med avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 1, såvitt här vore i fråga, ur budgeten avföra samtliga de anslagsposter, vilka funnes upptagna i vid motionerna fogad bilaga; dels att anslagen till diverse utgifter måtte beräknas till i motionerna angivna belopp under andra—åttonde samt tionde—tolfte huvudtitlarna; dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa, att under de avförda anslagen föreliggande medelsbehov måtte i mån av medelstillgång tillgodoses inom ramen för varje huvudtitels anslag till diverse utgifter; dels ock att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att vid varje budgetårs slut till riksdagen måtte lämnas en redovisning för användningen under förflutna budgetår av anslagen till diverse utgifter.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att motionerna I: 120 och II: 139 icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade anförts av fröken *Andersson* samt herrar *Skoglund* i *Doverstorp*, *Heckscher* och *Hjalmarson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del hava den ändrade lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av motionerna I: 120 och II: 139,

1) godkänna i motionerna förordnad överflyttning av medel från sak- och bidragsanslag till diverse utgiftsanslag, vilken överflyttning beräknades medgiva en total minskning av medelsbehovet med omkring 20 procent;

2) besluta, att Kungl. Maj:t vid budgetårets slut skulle till riksdagen lämna en redovisning för diverseanslagens användning under det förflutna budgetåret.

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Som kammarens ärade ledamöter vet, är detta inte någon ny fråga. Den behandlades förra året, och jag kan därför fatta mig åtminstone relativt kort och bara nämna litet om vad motionerna och reservationen går ut på.

Reservanterna yrkar godkännande av i motionerna förordad överflyttning av medel från s. k. sak- och bidragsanslag till diverse utgiftsanslag, och den överflyttningen beräknas kunna medföra en nedskrivning av anslagen med i genomsnitt 20 procent. Det har vidare yrkats, att riksdagen skulle besluta att Kungl. Maj:t vid budgetårets slut skall till riksdagen lämna en redovisning för användningen av diverseanslagen under det förlutna budgetåret.

Antalet anslag har ju ökats år från år, och man beräknar att det nu finns cirka 1 500 poster. Jag gissar att väl alla vet att den stora mängden av anslag har gjort det svårare för riksdagen att bedöma utgiftsramen och i vad mån anslagen i framtiden kan komma att medföra automatiska utgiftsstegringar.

Invändningen mot klumpanslagen, som vi kallar dem, går bl. a. ut på att olika verk och myndigheter ändå måste göra detaljerade anslagsäskanden och behovsredovisningar. Reservationen är inte så utförlig i år, då vi hänvisar — liksom för övrigt även utskottet gör — till föregående års resonemang, men i motionerna framhålles det mycket starkt att om detaljredovisningen uppskjutes, får man inom både departement och verk bättre tid att göra den. Ett annat plus, som vi frambållit, är att Kungl. Maj:t och ämbetsverken inte bara skulle få mera tid, utan också större frihet beträffande dispositionen av medlen. Under den långa tid, som förflyter mellan äskandena och behovets inträdande, kan självfallet en hel del förändringar ske. Detaljbindningen av anslagen medför också att verk och myndigheter lätt frestas att göra av med de olika anslagen utan att detta är absolut nödvändigt. Bakom detta kan ligga en viss fruktan för att man riskerar en nedskärning under kommande år om ett visst anslag

inte helt förbrukas. Jag vet fuller väl, att många reagerar mot detta resonemang, men jag skulle tro att det i själva verket ligger åtskilligt av sanning i det. Jag kan tillägga att reservanternas förslag visar verksledning och myndigheter ett större förtroende än den nuvarande ordningen.

När vi samtalar under hand om denna sak, sägs ofta att det här förslaget inte skulle gå att genomföra, att det är omöjligt o. s. v., men jag vill betona att utskottet både förra året och i år har sagt, att det ligger mycket i vårt resonemang. Emellertid hänvisar man till den sittande budgetkommittén, om vilken man dock inte vet när den blir färdig, även om man kan hoppas att det blir ganska snart. Vi anser nämligen, att en omläggning är i hög grad av behovet påkallad, ju förr dess hellre, helst redan under arbetet med driftbudgeten 1959/60.

Jag sade, att vi räknar med besparingar på i genomsnitt 20 procent. Nu påstås, att det skulle vara en konstig siffra, en som vi bara har huggit till på måfå, och att det skulle vara omöjligt att spara så mycket. Jag kan inte på rak arm bevisa att det blir så stor besparing, men jag tycker det ligger mycket i antagandena, och jag kan tillägga att motsatsen inte heller kan bevisas.

Nu är det klart — och det är jag angelägen att betona, eftersom man på denna punkt i rätt hög grad har missförstått förslaget — att det inte är fråga om en likformig nedskärning med 20 procent. Den saken betonas mycket starkt i motionerna. Där sägs klart ut att vissa anslag fortfarande bör utgå med oförändrat belopp, medan andra kan helt dras in och åter andra kan reduceras med mer än 20 procent. I motionerna ges också konkreta exempel på dessa olika alternativ. Jag har här i min hand en förteckning gällande en beräkning av mindre sakenslag på femte huvudtiteln vid tillämpning av förslaget i motion II: 139. (Jag minns inte vad det är för nummer i första kammaren, men det spelar kanske inte någon roll.) Den beräkningen går lös på 8 sidor, och jag antar att ingen blir ledsen på mig för att jag

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

inte läser upp den. Är det så att någon fordrar det, skall jag gärna stå till tjänst, men jag har nämnt den här saken för att visa, att vårt förslag inte precis är gripet ur luften, utan ett klart genomarbetat förslag.

Det har kommit fram en hel rad invändningar — så sker ju alltid när det kommer ett nytt förslag, helst om det förslaget är ganska vettigt. Man har t. ex. sagt att riksdagens inflytande skulle minskas, och man har påpekat att även relativt små anslag kan vara av stor principiell betydelse. Jag skall inte förneka att detta är alldeles riktigt, och jag kanske har en weak spot i mitt hjärta för sista delen av resonemanget, nämligen att det skulle kunna vara principiellt viktigt även i fall där det rör sig om små anslag. Men vill man vinna något får man offra något, och det har klart sagts ifrån i motioner och reservationer och i debatten i övrigt, att det måste skapas garantier för att riksdagens inflytande och kontroll hålles vid makt. Så t. ex. bör vid varje klumpanslag ske en uppräknig av de ändamål, som skall tillgodoses inom anslagets ram, och medlen skall inte få användas till andra ändamål. Vidare skall Kungl. Maj:t, som jag nämnde i början, vid varje budgetårs slut lämna en redogörelse för hur medlen till diverse utgifter används. Dessa redogörelser kan då bli grundval för motioner i anslutning till nästa statsverksproposition eller för interpellationer under löpande budgetår. Vidare bör riksdagens revisorer rimligtvis följa användningen av medlen.

Detta förslag är, som väl flertalet vet, i och för sig ingenting nytt. Vi har i Sverige provat det inom kommunikationsverken, och inte annat än jag har hört har det utfallit väl. Det finns även tendenser i samma riktning på det internationella planet, t. ex. i Storbritannien, Förenta staterna och Nederländerna.

Utskottet säger — och motiveringen är väl känd — att det behövs närmare utredning och prövning och att det därför är omöjligt att nu ansluta sig till förslaget. Jag tycker för min del att det

bästa sättet att pröva hur det hela verkar är att göra ett praktiskt försök. Därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr SUNDELIN (fp):

Herr talman! Som fröken Andersson har erinrat om har denna fråga behandlats vid förra årets A-riksdag. Då beslöt ju riksdagen på förslag av statsutskottet att hänskjuta frågan till Kungl. Maj:t för undersökning och utredning. Man nämnde i det sammanhanget också den tillsatta budgetkommittén.

Utskottet har intagit samma principiella ställning i år som det gjorde förra året. Utskottet anser att här behövs en utredning, innan vi kan ta definitiv ställning till dessa frågor. Utskottet har på detta sätt inte tagit ställning vare sig för eller emot det förslag som framförts i motionerna utan vill avvakta den utredning som utskottet ansett nödvändig för att objektivt kunna ta ställning till frågan.

Fröken Andersson påpekade att det har gjorts många invändningar mot förslaget. Det bör väl utgöra en anledning till att frågan utreds närmare, innan beslut fattas. Det är ju bekant att en partivän till motionärerna, nämligen herr Håstad, vid andrakammardebatten förra året framförde en mängd invändningar mot detta förslag. Jag har hans anförande här framför mig, men jag skall inte trötta kammarens ledamöter med att föredra något ur detsamma, då ju alla som så önskar själva kan läsa vad herr Håstad den gången framhöll.

Här finns ju alltså onekligen vissa betänkligheter mot detta förslag, och utskottet anser därför att det är allt skäl att skjuta på denna fråga till dess att vi fått den närmare utredd.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr talmannen uppstod nu och avlägsnade sig, varvid ledningen av kammarens förhandlingar övertogs av herr förste vice talmannen.

Om ändrad ordning för vissa anslags uppförande i statsbudgeten

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Även förra året framfördes samma invändning, nämligen att det satt en utredning, varför riksdagen borde vänta. Nästa år kanske vi får höra samma invändning igen, d. v. s. att vi skall vänta på en pågående utredning. I värsta fall kanske man sedan tillsätter ytterligare en utredning med litet anorlunda direktiv, och så får vi vänta igen. Medan vi på detta sätt väntar år efter år går utvecklingen vidare på det sätt som vi nu känner till beträffande finanser och annat. Herr Sundelin borde väl i alla fall kunna förstå de generella sparsamhetssynpunkter som vi här framfört.

Även jag har naturligtvis läst herr Håstads inlägg förra året i andra kammaren. Jag har emellertid en medfödd misstro mot s. k. experter. Ingen av de invändningar som framförts har övertygat mig. Att det finns vissa invändningar konstaterade jag ju redan i mitt första anförande. Det är uppenbart att förslaget kan medföra vissa nackdelar, men det är väl alltid så att man måste söka handla med tanke på var de största fördelarna finns. Även om det kan finnas en eller annan liten nackdel, så har det ju klart sagts ifrån, och jag tror även att den saken togs upp i debatten i andra kammaren, att man har korrektiv, genom vilka riksdagens makt kan tryggas och således dessa invändningar bringas ur världen. Jag tror uppriktigt sagt inte att det är så farligt med dessa invändningar.

Jag vidhåller därför, herr talman, mitt yrkande.

Herr SUNDELIN (fp):

Herr talman! Frågan om de besparingar som man här vill åstadkomma tog jag inte alls upp till behandling i mitt förra anförande. Jag har ingenting emot att man försöker åstadkomma besparingar. Men det är ju tvivelaktigt om det kan vara lämpligt att söka ernå några sådana genom att sammanföra flera anslag till ett enda och sedan skära ned

dem i klump, utan att veta var nedskärningarna skall sättas in.

Beträffande fröken Anderssons invändning, att det kan dröja länge innan vi får se något utredningsresultat, vill jag erinra om att det förhåller sig likadant med ett flertal av de frågor som vi här i riksdagen har att ta ställning till. Jag kan nämna det ärende som nysst var före och som gällde förhandlingsordningen för tjänstemän. Det är ju ett sådant ärende som vi väntar på att få närmare utrett, innan vi kan ta ställning till det. Och det får vi nog göra även här.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen jämlikt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Fröken *Andersson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 24, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid fröken *Andersson* begärde rösträkning, verkställdes nu vo-

tering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 115;

Nej — 14.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Föredrogos ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1959/60 till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster; och

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1959/60.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 16 februari 1934 (nr 19)

om fullgörande i vissa fall av betalningsskyldighet i förhållande till utlandet m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 och 2 mom. förordningen den 22 juni 1934 (nr 320) angående grunder för förvaltningen av viss kronoegendom, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad, punktvis skedd föredragning av jordbruksutskottets utlåtande nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av vissa kronoegendomar, m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 15.13.

In fidem

K.-G. Lindelöw